

DE STEM VAN HET MINDERHEDENFORUM OVER
WOONWAGENBEWONERS

RECHT OP WONEN BLIJFT DODE LETTER

Woonwagens zijn in Vlaanderen sinds 2001 erkend door de overheid als een manier van wonen. Tot zover het goede nieuws. Want verder blinkt het Vlaamse woonwagengebeleid uit door zijn vrijblijvendheid. Het **recht op wonen is daardoor voor vele honderden woonwagengebewoners een holle slagzin**. Duizend gezinnen wachten op dit moment op een standplaats. Sommigen wonen in een huis, veelal een noodoplossing waar hun gezondheid onder lijdt.

In Vlaanderen, waar velen geboren zijn met een baksteen in de maag, is het niet eenvoudig om **begrip te krijgen voor de identiteit en de eigenheid van woonwagengebewoners**. De woonwagen is niet zomaar een dak boven het hoofd. Hij staat voor een nomadische identiteit en levenswijze die voor sommige groepen bewoners al eeuwen teruggaat. Toch leven ook bij beleidsmakers nog **verkeerde veronderstellingen over woonwagengebewoners**. Het is bovendien een relatief kleine groep, die zelden luid van zich laat horen. Veel minder luid dan de buurtbewoners die zich verzetten tegen elke poging om een nieuw openbaar woonwagenterrein te openen.

Geen enkele Vlaamse regering heeft tot nog toe de nek uitgestoken en burgemeesters verplicht om een woonwagenterrein in te richten. Nu zelfs het gedoogbeleid voor terreinen zonder vergunning afgebouwd wordt en er met regelmaat terreinen worden ontruimd zonder dat gezinnen een alternatief krijgen, is het **volgens het Minderhedenforum hoog tijd voor dwingende maatregelen**. De woonwagen is erkend als woonvorm, woonwagengebewoners zijn een etnisch-culturele minderheid. **De overheid moet zorgen dat er plaatsen zijn.**

Wie zijn de woonwagenbewoners?

Woonwagenbewoners zijn een heterogene groep, met een geschiedenis in België die soms tot enkele eeuwen teruggaat. Zij hebben een nomadische identiteit en wonen traditioneel (maar niet meer altijd) in een woonwagen. Het precieze aantal mensen dat, al dan niet gedwongen, in een huis woont, is niet bekend.

Voyageurs: Belgen die afstammen van de plaatselijke bevolking die in de 19de en het begin van de 20ste eeuw rondtrok om de kost te verdienen met activiteiten als messenslijpen, deur-aan-deurverkoop of seizoensarbeid. Zij spreken Nederlands en Bargoens. 677 voyageurs wonen in woonwagens.

Manoejsen: deze groep kwam in de 15de eeuw naar onze contreien, waarschijnlijk uit India. In de loop der eeuwen zijn ze opgegaan in de samenleving. Zij vallen nauwelijks op. Zij spreken Nederlands en Manoesej. In België leven nog 75 Manoesej-gezinnen in woonwagens.

Roms: kwamen op het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw vanuit Oost-Europa naar hier. Zij vallen op door hun traditionele levenswijze en kledij. Hun moedertaal is Romanés. Het gaat in België om 215 gezinnen in woonwagens. In de zomer trekken zij vaak rond in familieverband.

Daarnaast wonen ook **circusartiesten, foorreizigers, binnenschippers en campingbewoners** in woonwagens, maar zij worden niet tot de traditionele woonwagenbewoners gerekend.

STANDPLAATSEN

DUIZEND GEZINNEN OP DE DOOL

Volgens een schatting van het Minderhedenforum zijn in Vlaanderen op dit moment 1.000 standplaatsen te kort, ongeveer 200 per provincie. Dit aantal groeit nog omdat er geregeld gedwongen ontruiming zijn van gedoogterreinen, zonder dat de gezinnen een alternatief wordt geboden. Gemeenten staan niet in de rij om een woonwagenterrein in te richten; gemeenten die er één hebben, willen dat niet uitbreiden, omdat ze vinden dat ze al genoeg gedaan hebben. Nochtans financiert de Vlaamse overheid 90 procent van de kosten voor de aankoop en de inrichting van het terrein. Woonwagenbewoners ondervinden ook moeilijkheden om een vergunning te krijgen voor een terrein dat zij zelf hebben gekocht, zelfs al ligt dat in woongebied. De permanente onzekerheid maakt woonwagenbewoners ook kwetsbaar op het vlak van werk en onderwijs.

IEDEREEN EN NIEMAND VERANTWOORDELIJK

In Vlaanderen zijn verschillende bestuursniveaus bevoegd voor ruimtelijke ordening. Zeker wat betreft woonwagenterreinen is er weinig coördinatie. Volgens het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen moeten er voldoende standplaatsen zijn op goed uitgeruste residentiële woonwagenterreinen en doortreksterreinen. Niemand voelt zich echter aangesproken. Burgemeesters kiezen op dit moment zelf of ze in hun gemeente een terrein willen of niet.

MEER DAN WOONWAGENS ALLEEN

Er zijn in Vlaanderen duizenden gezinnen van woonwagenbewoners die als noodoplossing in huizen wonen. Velen van hen willen terugkeren naar een woonwagen, omdat wonen in een huis hen afsnijdt van familiale en groepsbanden. Een aantal onder hen wil vooral in familieverband kunnen samenleven; de woonvorm is voor hen van ondergeschikt belang. Om voor hen een oplossing te vinden moet nagedacht worden over alternatieve vormen van kleinschalig groepswonen.

HET MINDERHEDENFORUM WIL:

- ✦ DAT DE VLAAMSE OVERHEID GEMEENTEN VERPLICHT WOONWAGENTERREINEN UIT TE BREIDEN OF IN TE RICHTEN.
- ✦ DAT ER NAAST VASTE STANDPLAATSEN OOK VOLDOENDE DOORTREKKERSTERREINEN ZIJN.
- ✦ DAT WOONWAGENBEWONERS BETROKKEN WORDEN BIJ DE INRICHTING EN HET BEHEER VAN WOONWAGENTERREINEN.
- ✦ DAT WOONWAGENBEWONERS GEMAKKELIJKER KUNNEN WONEN IN EEN WOONWAGEN OP HUN VERGUNDE PRIVÉTERREINEN.
- ✦ DAT SOCIALE HUISVESTINGSMATSCHAPPIJEN DE MOGELIJKHEDEN VOOR KLEINSCHALIGE TERREINEN BENUTTEN.
- ✦ DAT WORDT NAGEDACHT OVER VORMEN VAN KLEINSCHALIG GROEPSWONEN.

Q&A WAT DOET HET MINDERHEDENFORUM?

KIM JANSSENS is verantwoordelijk voor het thema van de woonwagenbewoners bij het Minderhedenforum.

© Sigrid Spimax

Wat doet het Minderhedenforum voor woonwagenbewoners?

“Het Minderhedenforum verdedigt deze groepen bij het Vlaamse beleid. Wij toetsen voorstellen en standpunten aan het netwerk van woonwagenbewoners en proberen dat netwerk uit te bouwen. Daarnaast zijn wij een helpdesk. De eerstelijns hulpverlening is afgebouwd, woonwagenbewoners hebben geen aanspreekpunten meer en contacteren het Minderhedenforum met vragen over standplaatsen of vergunningen. Wij verwijzen door, adviseren en nemen soms het dossier in handen om mee een oplossing te onderhandelen. Dankzij dit contact houden wij de vinger aan de pols.”

Welke impact heeft het Minderhedenforum gehad?

“Het Minderhedenforum is lid van de Vlaamse woonwagencommissie van de Vlaamse overheid. Daar mogen wij meepraten en worden wij betrokken bij nieuwe initiatieven. Lokaal krijgen deze initiatieven echter vaak geen navolging. Op die manier is het moeilijk om het verschil te maken.”

Wat staat er nog op stapel?

“Woonwagenbewoners mobiliseren voor thema's die zij belangrijk vinden wordt steeds moeilijker. Een goed idee zou zijn om een erfgoedproject rond de geschiedenis van woonwagenbewoners te organiseren. Een dergelijk project kan voor een nieuwe dynamiek zorgen, omdat zo op een andere, positieve manier wordt gewerkt rond beeldvorming.”

967: HET AANTAL
GEZINNEN VAN
WOONWAGENBEWONERS
IN VLAANDEREN EN BRUSSEL

1.000 STANDPLAATSEN
TE KORT IN VLAANDEREN

ZELFORGANISATIE

WOONWAGENBEWONERS TREKKEN ZICH TERUG

Woonwageneigenaren zien met lede ogen hoe het beleid voor hen achteruit lijkt te gaan. Het gedoogbeleid wordt afgebouwd, het verzet tegen nieuwe terreinen klinkt elke keer luider, beleidsmakers en bestuurders zeggen veel, maar doen weinig. Dit vergroot het wantrouwen van woonwageneigenaren tegenover de overheid. Zij geraken gefrustreerd door het status quo en velen gaan zich afkeren van het beleid en van de samenleving.

WOONWAGENBEWONERS STAAN ALLEEN

Via zelforganisatie kunnen woonwageneigenaren meer inspraak krijgen in het lokale en provinciale beleid. Zij kunnen bestuurders en buurtbewoners beter informeren over wie zij zijn en wat zij nodig hebben. Zij kunnen efficiënter betrokken worden bij de inrichting en het beheer van woonwagenterreinen. Maar woonwageneigenaren zijn als groep niet sterk georganiseerd. Er zijn weinig zelforganisaties. Er zijn inspanningen gedaan om een netwerk op te zetten dat woonwageneigenaren moet helpen medestanders te vinden onder burgers en beleidsmakers. Maar er zijn te weinig professionals om dit te ondersteunen; veel eerstelijnsdiensten zijn afgebouwd.

HET MINDERHEDENFORUM WIL:

- ✦ DAT ZELFORGANISATIES VOOR WOONWAGENBEWONERS PROFESSIONEEL ONDERSTEUND WORDEN.
- ✦ DAT WOONWAGENBEWONERS DE RUIJTE KRIJGEN OM OP HUN MANIER BIJ TE DRAGEN TOT DE SAMENLEVING EN DAT DE OVERHEID DIT PROCES STIMULEERT.

“IN EEN HUIS VOEL JE JE OPGESLOTEN”

“Woonwagenbewoner zijn, dat gaat om het samenzijn. Ik heb zelf drie volwassen kinderen, maar ik zie hen elke dag. Mijn zoon staat een beetje verder op het terrein, mijn ene dochter staat bij mij op het perceel, mijn andere dochter woont bij haar partner op het terrein. 's Morgens voor zij de baan op gaan, komen zij nog een kopje koffie drinken, 's avonds springen zij nog even binnen. Ik zie mijn kleinkinderen van dichtbij opgroeien. Het gaat om dat gevoel van samenhang. En het gevoel van vrijheid. Dat zit diep in onze cultuur. Weten dat je kunt vertrekken als je dat wilt. Velen van ons willen niet in een huis wonen. Er zijn er die het proberen. Mijn dochter heeft het geprobeerd, maar het is niet gelukt. In een huis voel je je opgesloten. Dat begrijpt de buitenwereld niet. De negatieve ideeën rond woonwagenbewoners zijn er nog altijd, tot ze je leren kennen. In mijn cursus bloemschikken heb ik twee jaar gewacht voor ik de *burgers* verteld heb dat ik een woonwagenbewoner ben. 'Waarom heb je dat niet eerder gezegd?' vroegen ze. Wel, kijk maar naar de hetze onlangs rond dat blonde meisje dat door 'zigeuners' zou zijn meegenomen... Het idee dat wij niet te vertrouwen zijn, zit diep. Er is wel wat veranderd. Wonen op een vast terrein heeft een groot verschil gemaakt. Wij konden grotere chalets met meer comfort zetten, verplaatsbaar, dat wel. Maar er zijn nog altijd te weinig plaatsen. Wij wachten nu op de renovatie van ons terrein in Deurne. Het is dringend. Er zijn veel dubbelstaanders op de percelen en een zestal gezinnen staat gewoon illegaal aan de rand van het terrein. De kinderen worden groter en beginnen ook aan een eigen plek te denken. Het stadsbestuur luistert niet naar wat wij willen, meer nog, het wil op dit moment niet eens praten. Terwijl wij toch weten hoe wij willen wonen. Veel woonwagenbewoners worden er moedeloos van. Een grote groep bij 'Ons Leven' heeft afgehaakt. Zij hebben geen zin meer om te praten met burgemeesters die nadien hun goesting doen. Ik vind dat je je moet blijven inzetten.”

GODELIEVE HOES, zelforganisatie Ons Leven

BEELDVORMING

CLICHÉS DOORPRIKKEN

Er leven veel negatieve en verkeerde veronderstellingen over woonwagenbewoners. Burgers, beleidsmakers en media zien hen nog altijd als een 'problematische en achtergestelde groep'. Er zijn inspanningen om woonwagenbewoners te helpen nadenken over hun imago en hoe dat bij te sturen, onder andere via vorming en mediatraining. Maar er zijn te weinig mensen en middelen om dit te ondersteunen. Sommige media grijpen ook snel naar sensationele verhalen, die elke vooruitgang in één klap tenietdoen.

HET MINDERHEDENFORUM WIL:

- ✦ DAT DE MEDIA CONSTRUCTIEF MEEWERKEN AAN DE POSITIEVE BEELDVORMING VAN WOONWAGENBEWONERS, IN SAMENWERKING MET WOONWAGENBEWONERS.
- ✦ DAT WOONWAGENBEWONERS VIA FORMING ONDERSTEUND WORDEN OM HUN BOODSCHAP OP EEN HELDERE, CORRECTE EN NIET-CLICHÉMATIGE MANIER TE BRENGEN.

Roma en woonwagenbewoners: niet te verwarren

Wij vermelden hier de Roma, omdat wij een duidelijk onderscheid willen maken met de woonwagenbewoners. De Roma zijn een aparte groep, met specifieke kenmerken en uitdagingen. Zij ervaren heel wat moeilijkheden op het vlak van werk, onderwijs, wonen en armoede. De Roma, die sinds 1990 landen als Roemenië en Bulgarije ontvlucht zijn om te ontsnappen aan discriminatie en armoede, wonen niet in woonwagens. Zij zijn sociaal, cultureel en taalkundig wel verwant met de Roms en spreken ook een soort Romanés. In België wordt hun aantal geschat op 15.000 tot 20.000.

HET MINDERHEDENFORUM WIL:

- ✦ DAT REGULIERE DIENSTEN EN ORGANISATIES WERKEN MET ROMA BEMIDDELAARS, LIEFST VAN ROMA HERKOMST.
- ✦ DAT ROMA ZELFORGANISATIES EN SLEUTELFIGUREN MEER WORDEN ONDERSTEUND OM BETER TE KUNNEN DEELNEMEN AAN HET VLAAMSE EN LOKALE BELEID.

5.000 TOT 10.000:
HET AANTAL
WOONWAGENBEWONERS
DAT NU VAAK
NOODGEDWONGEN
IN EEN HUIS WOONT

“VECHTEN VOOR EEN PLAATS”

“De subsidies voor terreinen zijn er, maar gemeenten gebruiken ze niet. Ik heb onlangs nog de minister aangeschreven, met de vraag om gemeenten dan maar te verplichten. Ik heb zelf acht jaar moeten vechten voor ons terrein in Aalst. Acht jaar van brieven schrijven naar de burgemeester en op deuren kloppen en vergaderen en actie voeren. Ik ben toen ook in scholen gaan spreken, met jongeren. Informatie geven over onze cultuur, dat opende deuren. Voor we dat terrein kregen, heb ik zeventien jaar onder een brug in de stad gestaan. Het adres daar stond zelfs op onze identiteitskaart. Gelukkig, want daardoor konden wij de stad dwingen om ons een terrein te geven, want eerst wilden ze gewoon dat wij zouden vertrekken, zonder alternatief. Wij wonen hier nu aan een drukke weg, met aan de ene kant de spoorweg en aan de andere kant het containerpark. Op zaterdag, wanneer de kinderen buitenspelen, is het hier een af- en aanrijden van auto's. Maar wij moesten nemen wat ze gaven. Dat is nu ook zo voor een derde terrein: er worden sociale woningen gebouwd, met daaraan een terrein voor woonwagens. Het is een terrein voor 10 gezinnen en op de wachtlijst staan er nu al 24. Maar ook deze keer wordt ons niet gevraagd hoe wij dit terrein zien. Ik zou liever een terrein apart hebben. Want als we dicht bij *burgers* wonen, zijn er altijd klachten van omwonenden. Pure vooroordelen. Ook nu ligt alles stil door de klacht van één buurtbewoner. Wij wonen gewoon in woonwagens. En dat willen ze niet. 'Julie moeten je integreren' zeggen ze dan. Wij zijn Belg. Wij spreken Nederlands. Onze kinderen gaan naar school. Wij werken. Wij zijn geïntegreerd!”

MARIA 'MORENA' LEIMBERGEN, Aalst

COLOFON

Deze brochure is een uitgave van Minderhedenforum vzw

Redactie: Isa Van Dorsselaer

Foto's: Stijn Beeckman (Cover),

Sigrid Spinnox (p.7),

Stijn Beeckman i.s.m. Ons Leven vzw (p.10),

Kim Janssens (p.13)

Deze brochure maakt deel uit van een reeks brochures over de basisstandpunten van het Minderhedenforum. Het Minderhedenforum vertegenwoordigt etnisch-culturele minderheden en geeft ze een stem. Benieuwd naar de andere brochures uit deze reeks? Vraag ze op bij:

MINDERHEDENFORUM

Vooruitgangsstraat 323/4

1030 Schaarbeek

info@minderhedenforum.be

02 245 88 30

www.minderhedenforum.be

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Maart 2014

V.u. Hüseyin Aydinli, Vooruitgangsstraat 323/4, 1030 Schaarbeek

Met steun van het Federaal
Impulsfonds voor het
Migrantenbeleid en de
Vlaamse overheid.

MINDERHEDEN
F **RUM**